

25 Απριλίου 2022

Σήμερα ξάρ μυρίζει, καί καινή κτίσις χορεύει»

Ορθοδοξία / Πνευματική ζωή

Απόστολος Νικολαΐδης, Ομ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος Ινστιτούτου «Άγιος Μάξιμος ο Γραικός»

Η πρώτη και αναμφισβήτητη απόδειξη για τη σχέση Άνοιξης και Ανάστασης έρχεται από την ίδια την εποχική πραγματικότητα. Καμιά από τις δύο δεν υπάρχει χωρίς την άλλη. Οι ανοιξιάτικες διεργασίες, εικόνες και μυρωδιές αισθητοποιούν, προεικονίζουν και συνοδεύουν το γεγονός της Ανάστασης. Αλλά και η εορτή της Ανάστασης προσφέρει μια άλλη δυναμική και αισθητική πληρότητα στην ανοιξιάτικη πανδαισία.

Το εντυπωσιακό είναι πως και τα δύο ακολουθούν περιόδους που εικονίζουν το θάνατο. Η Άνοιξη ζωοποιεί το Χειμώνα, όταν το μεγαλύτερο κομμάτι της φύσης «κοιμάται» και μοιάζει με άζωο, ενώ η Ανάσταση διαδέχεται το πάθος και το θάνατο τόσο του Χριστού όσο και των ανθρώπων. Και στις δύο περιπτώσεις καταγράφεται μια νίκη κατά της φθοράς και του μηδενισμού και ταυτόχρονα μια αισιόδοξη μεταλλαγή των πάντων. Ενδεικτική για τη σύνδεσή τους είναι η υμνογραφική αναφορά της Κυριακής του Θωμά: *«Σήμεραρον ἔαρ μυρίζει, καίκαινή κτίσις χορεύει»*.

Σ' αυτό το πλαίσιο, η Άνοιξη δεν παριστάνει τίποτε άλλο παρά την ανάσταση της κτίσης στη διπλή της σημασία: Ανάσταση με την έννοια ότι όλα αλλάζουν μορφή, οι ανθοφόροι οφθαλμοί γίνονται φανταχτερά άνθη και τα άνθη καρποί, και ανάσταση με την έννοια ότι είναι έτοιμη εξωτερικά αφενός να δημιουργήσει το κατάλληλο αναστάσιμο περιβάλλον και αφετέρου να δείξει έτοιμη για να συνεορτάσει με τον άνθρωπο το γεγονός της Ανάστασης.

Η Άνοιξη παριστάνει όμως και κάτι άλλο, πολύ σημαντικό, που βρίσκει την

εκπλήρωσή του στο γεγονός της Ανάστασης. Άνοιξη σημαίνει μια άριστα σχεδιασμένη και οργανωμένη ώθηση προς το νέο, το αναγεννημένο. Κινητοποιεί όλες τις δυνάμεις της φύσης για την απαρχή μιας νέας περιόδου της ζωής, υπόσχεται νέες ευκαιρίες ενεργοποίησης των μηχανισμών διατήρησης της ζωής, μολονότι γνωρίζει ότι ο επόμενος χειμώνας, όπου όλα τα ακινητοποιηθούν, είναι αναπόφευκτος. Το ίδιο ακριβώς μήνυμα, με την απουσία όμως του αναπόφευκτου, προσφέρει και η εορτή της Ανάστασης. Η άνευ όρων μετοχή του ανθρώπου στο γεγονός της Ανάστασης ανοίγει το δρόμο για την απελευθέρωση του ανθρώπου από τα δεσμά της αμαρτίας και του θανάτου, που δεν πρέπει να έχει κυκλικό χαρακτήρα όπως συμβαίνει με την εναλλαγή των εποχών, αλλά γραμμικό, με την έννοια της οριστικής ρήξης με το παρελθόν και της δημιουργικής μετάβασης από την πνευματική φθορά και το θάνατο στην αφθαρσία του καινού ουρανού και της καινής γης. Πρωταγωνιστής και στις δύο περιπτώσεις είναι χωρίς καμιά αμφιβολία το φως. Από τη μια μεριά το φως του ήλιου και από την άλλη το φως του αναστημένου Χριστού.

Πρώτος που περιγράφει τη μετάβαση από το θάνατο στη ζωή με ανοιξιάτικους όρους είναι ο ευαγγελιστής Ιωάννης: «Εάν ο σπόρος του σιταριού δεν πέσει στη γη και πεθάνει, μένει μόνος του, αν όμως πεθάνει, φέρει καρπό» (Ιωάν. 12, 24). Το ίδιο σκεπτικό επικαλείται και ο Παύλος, όταν γράφει παραλληλίζοντας σιτάρι και άλλους σπόρους με το ανθρώπινο σώμα: «εκείνο που σπέρνεις δεν παίρνει ζωή αν πρώτα δεν πεθάνει... εκείνο που σπέρνεται είναι φθαρτό, εκείνο που ανασταίνεται άφθαρτο... Σπέρνεται άδοξο, ανασταίνεται ένδοξο, σπέρνεται σε κατάσταση αδυναμίας, ανασταίνεται σε κατάσταση δυνάμεως, σπέρνεται σώμα φυσικό, ανασταίνεται σώμα πνευματικό» (Α΄ Κορ. 15, 42 εξ.). Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος που η Εκκλησία καθιέρωσε, τα κόλλυβα να γίνονται αποκλειστικά με σιτάρι.

Το φυσικό στοιχείο που ενεργοποιεί το μηχανισμό της αναγέννησης και δεσπόζει στην ανοιξιάτικη και αναστάσιμη περίοδο είναι, όπως ήδη αναφέρθηκε, το **φως**. Είναι αυτό που αναζωογονεί το σύνολο του φυτικού κόσμου και ταυτόχρονα προαναγγέλλει, περιβάλλει, συμβολίζει και σηματοδοτεί την Ανάσταση : « *Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός, οὐρανός τε και γῆκαί τε καταχθόνια*». Η εμπειρία αυτού του κτιστού ηλιακού κατά βάση φωτός αποτελεί και τη βάση για την κατά το δυνατόν προσέγγιση και βίωση του «*άνεσπέρου φωτός*» της Αναστάσεως, ο οποίος δεν δύει ποτέ, δεν χάνεται πίσω από τα σύννεφα ούτε υπόκειται στο νόμο της φθοράς. Αυτό το φως εκπέμπεται από τον εξαστράπτοντα Χριστό, χαρακτηρίζεται δε «απρόσιτο» όχι με την έννοια ότι δεν επηρεάζει και δεν φωτίζει όσους συνανασταίνονται μαζί του αλλά με την έννοια του ακτίστου, του δυσπρόσιτου και του ακατανόητου. Έτσι μόνο ο Χριστός μπορεί να χαρακτηρίζεται ως ο «*ώραϊος ἥλιος τῆς δικαιοσύνης*» που ανατέλλει «*ἐκ τοῦ τάφου*» και

καταλάμπει σύμπασα την κτιστή πραγματικότητα.

Αυτό το φως, μπορεί να είναι απρόσιτο στην εξερεύνησή του, μεταλαμπαδεύεται όμως σε όσους συνθάπτονται, συνανασταίνονται και ενδύονται το Χριστό, εγκαταλείπουν το σκότος της αμαρτίας και μετέχουν στην φωταυγή και λαμπροφόρο ημέρα της εγέρσεως, την ημέρα του άχρονου φωτός. Αυτή η ημέρα δεν είναι σαν τις άλλες αλλά «βασιλίσκαί κυρία». Πρώτη μεταξύ των αποδεκτών είναι η μητέρα του φωτός, η Θεοτόκος, που χαρακτηρίζεται «φαιινή λαμπάδα», με τους πιστούς να μετέχουν στην κατηγορία των «λαμπαδηφόρων».

Από αυτή την πανδαισία είναι αδύνατο να απουσιάζει η κτίση, ο ουρανός και η γη, πάντα τα ύδατα τα υπεράνω των ουρανών, ο ήλιος, η σελήνη και τα άστρα του ουρανού, το φως και το σκότος, οι νύκτες και ημέρες, η όμβρος και η δρόσος, το πυρ, το καύμα, το ψύχος και ο καύσων, οι δρόσοι και οι νεφέλες, οι πάγοι και το ψύχος, οι πάχνες και τα χιόνια, οι αστραπές και νεφέλες, η γη, τα βουνά και όλα όσα φύονται σ' αυτά, οι πηγές, η θάλασσα και οι ποταμοί, τα κήτη και όσα κινούνται στα ύδατα, όλα τα πτηνά του ουρανού, τα θηρία και πάντα τα κτήνη, όπως προτρεπτικά αναφέρονται στην Υμνογραφία του Μεγάλου Σαββάτου, κάτι που καταξιώνεται στην Κυριακή της Αναστάσεως: «έορταζέτω γοῦν πᾶσα κτίσις την ἔγερσιν Χριστοῦ» και «οὐρανοί μὲν ἐπαξίως εὐφραινέσθωσαν, γῆ δε ἀγαλλιᾶσθω».

Η μετοχή της κτίσης στο γεγονός της Ανάστασης δεν αφήνει κανένα περιθώριο στην απιστία, που αποτελεί αποκλειστικά ανθρώπινο χαρακτηριστικό. Ποτέ η κτίση δεν αμφέβαλλε για το Δημιουργό της, όπως ποτέ δεν αμφέβαλλε και ο

διάβολος, μολονότι κάνει ό,τι μπορεί για να καταστήσει άπιστους τους ανθρώπους, ιδιαίτερα ως προς την Ανάσταση του Χριστού. Ο λόγος είναι προφανής. Με το θάνατο και την Ανάσταση καταργήθηκε το κράτος του θανάτου, επομένως και η δική του δύναμη και κυριαρχία στους ανθρώπους. Ο Σταυρός αντί για όπλο κατά του Θεού κατέστη όπλο κατά του ιδίου, η δε Ανάσταση επέφερε το τελειωτικό του κτύπημα. Έτσι εξηγείται η μανία του να αμφισβητηθεί ιδιαίτερα αυτή. Γνωρίζει άλλωστε αυτό που ο και ο Παύλος διαβεβαίωσε, ότι δηλαδή πίστη χωρίς πίστη στην Ανάσταση είναι μάταιη (Α΄ Κορ. 15, 17). Γιατί, καθώς σχολιάζει και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, όλα από την Ανάσταση εξαρτώνται. Αν δεν υπάρχει Ανάσταση το κήρυγμα είναι άδειο, και όσοι συνεχίζουν να κηρύττουν γίνονται ψευδομάρτυρες του Χριστού. Η φύση ποτέ δεν έπαυσε να ενισχύει με όλους τους τρόπους την πίστη των ανθρώπων, προτυπώνοντας την Ανάσταση, όπως συνέβη για παράδειγμα με το κήτος του Ιωνά και την καιόμενη βάτο, συνεχίζει δε να εκφράζει με παραστατικό τρόπο η Άνοιξη.

<https://bit.ly/3EGPPt4>